

Pravý
křídlo 1.1.

104

Edvard Kardel

Komunistická strana Jugoslaviie v boji za nezávislost národů
země, za lidovou moc, za hospodářskou obnovu a socialistickou
rekonstrukci hospodářství
přestavbu

Cesta, kterou prošla Komunistická strana Jugoslaviie v období od fašistického vpádu až do dneška, je slavnou cestou velikých vítězství a úspěchů v boji za nezávislost národů Jugoslaviie, za lidovou moc, za hospodářskou obnovu země a její socialistickou rekonstrukci přestavbu. Takových velikých vítězství nad přesilou nepřátelskou mohla dosáhnout jen strana, která se zocelila v boji dlouholetém proti nepřítelům lidu a dosáhla v tomto boji poměrně vysoké ideologické úrovně. Právě to umožnilo straně, aby správně využila všech možností a všech prostředků daných objektivními podmínkami ke zničení nepřítelů a zářdů lidu.

Hluboce chybný je názor, že Komunistická strana Jugoslaviie teprve za války navázala spojení se širokými lidovými masami nebo pouze "náhodou", ^{shodou} díky některým "příznivým" ^{ich} okolnostem za války nabyta vlivu v lidových masách. Naopak, Komunistická strana Jugoslaviie už dávno před válkou získala pevné posice v lidových masách. Strana se osvědčila nejenom jako přední bojovník za hospodářské požadavky dělnické třídy, rolnictva a veškerých pracujících mas, nýbrž i jako jediná důsledná politická strana v Jugoslavii, která měla ^{jasné} ^{ho} jasně stanovištní v národnostní otázce, probouzela aktivitu mas v boji za sebeurčení a rovnoprávnost národů Jugoslaviie,

za demokratická práva lidových mas. Zejména velmi přispěla k upevnění vlivu naší strany politika mobilisace mas na obranu země před ^{hrozbou} ~~hrozbou~~ nebezpečím útoků mocností Osy.

Současně ^{se} Komunistická strana Jugoslaviie v hlubokém podzemí, za krutého teroru a persekuce se upevnila vnitřně, očistila své řady a organizačně podchytila celou zemi. Je nesporné, že očista a organizační upevnění ^{evni} Komunistické strany Jugoslaviie, provedené po r. 1937 pod vedením soudruha Tita, bylo předpokladem a jedním z nejdůležitějších činitelů vítězství. Strana vstoupila do války vnitřně jednotná, hluboce prochnutá revolučním duchem a současně pevně spjatá s masami. Také naše strana ještě před válkou byla jedním z nejsilnějších politických činitelů v zemi.

To se ještě více projevilo v době německo-italského přepadení Jugoslaviie v dubnu 1941 a v prvních měsících okupace.

I.

Strana v období národně-osvobozenecké

války proti fašistickým vetřelcům a

zrádcům lidu

Linie naší strany v dubnové fási války spočívala především v tomto úkolu: Všechny silami zvýšit ^{orát} odpor na frontě proti armádám útočníků; odstraňovat neschopné důstojníky x a zrádce mezi nimi a stavět na vedoucí místa ^{knuti volno su} na jednotlivých

úsecích fronty schopné vlastence; ozbrojovat občanské obyvatel-
 etvo, zejména dělníky ve městech a organisovat je pro boj spo-
 lečně s armádou, upevňovat v armádě protifašistické posice;
 silněji zdůrazňovat nutnost demokratické lidové vlády, která by
 mohla ^v ~~válce~~ ^{ve válce} proti okupantům; souvislosti se značnou převahou
 nepřátelských sil na frontě ^{prosazovat} ~~činit~~, aby ve válce proti německo-
 italským útočníkům se pokračovalo použitím partyzánské taktiky.

Ovšem, taková politika naší strany nemohla mít
 praktické válečné úspěchy v dubnové fázi války, jelikož ~~rozpadla~~
^{byla roztržena} ~~se~~ staré jugoslávské armády ~~nebyla~~ neuvěřitelně rychle vzhledem
 k zrádcovské politice značné části politického a vojenského ve-
 dení staré Jugoslavie. Všichni reakcionáři - dokonce i z velké
 části generální štáb - vědomě si počínali tak, aby co nejrychleji
 zakončili válku za předpokladu, že ^{budou s to} ve spolupráci s okupanty
^{udržit} ~~si uchovávali~~ moc, bez ohledu na ^{výsledek} ~~to, jak skončí~~ válku. Zatímco
část reakčních sil si zajišťovala půdu pro spolupráci s okupan-
 ty, ^{t.j.} ~~to je~~ reakční kruhy emigrantské vlády,
 se chystali s cizí pomocí po válce znovu se vrátit do země,
 aby dále prováděli starou, protilidovou politiku. Je pochopi-
 telné, že všichni tito pány ^{více} ~~to~~ nemysleli vážně s válkou
 proti fašistickému útoku, ^{že se} řídili ve výhradně svými zájmy a
 zájmy imperialistických pánů, jejichž byli agenty.

Je přirozené, že první a nejtěžší úder okupantů
 po zotročení naší země byl namířen proti komunistické straně.
 Avšak ^{již} ~~byly~~ ^{byly} ~~své~~ jednotnosti a bohatý ^z ~~z~~ zkušenostem dlouholeté
^{způsobily, že} ~~podzemní práce~~ mohla strana nejenom odolat teroru, nýbrž
 se ^{stala} ~~instala~~ vůdčí silou osvobozenského hnutí národů Jugoslavie.

Politická linie Komunistické strany Jugoslavie po dubnových událostech byla jasná: Jednota vlasteneckých sil v boji za národní osvobození, pokračování v ozbrojeném odporu proti okupantům, sabotáží a škůdcovství; odhalení a izolování reakcionářů všech odstínů od lidových mas a upevnění vůdčí úlohy dělnické třídy v národně-osvobozeneckém hnutí, neboť to byl nutný předpoklad důsledného boje; odhalování proradné úlohy reakčních kruhů emigrantské vlády, odpovědných za hanebnou kapitulaci; rozvíjení všestranného boje proti okupantům a jejich pozahačům, zedperčáným domácím zrádám; politická a organizační příprava všelidového ozbrojeného povstání v příznivé chvíli.

Příprava k ozbrojenému povstání proti okupantům měla svou politickou a organizační stránku. Politicky bojovala strana za nejširší rozvíjení národně-osvobozenecké fronty při současném používání různých forem boje proti okupantům, v tom bojkot a sabotáž opatření okupantů, pasivní odpor, utajování potravin a vytváření hospodářských obtíží pro okupanty. Strana vedla boj za jednotu všech vlasteneckých sil na platformě boje proti okupantům a snažila se dosáhnout jednoty s vedoucími silami různých stranických skupin, avšak zároveň bez ohledu na to ustavovala masové výbory národně-osvobozenecké fronty nebo jiné jednotné masové organizace každého. Tak strana samostatně rozvíjela boj mas proti okupantům, současně podávající ruku ke spolupráci všem vlastencům vlasteneckým skupinám z vedení druhých stran.

K národně-osvobozené frontě se skutečně připojily jednotlivé skupiny z starých politických stran spolu s jednotlivci z vedoucích osob těchto stran, kteří přešli do tábora národně osvobozeného boje, vedeni svými národními a vlasteneckými city. Nutno zároveň zvláště zdůraznit, že vedoucí síly starých politických stran v celku, jakož i všemožné reakční a lži-demokratické kliky různých "západních orientací" rázem se ^{shled} daly cestou spolupráce s okupanty. Někteří tak učinili otevřeně, druzí se pokoušeli po jistou dobu se ^{mu} maskovat, avšak průběhem událostí byli velmi brzo ^{vyfázili na světlo a} odhaleni a byli donuceni ukázat lidu svou skutečnou podstatu, zrádcovskou podstatu pomahačů a pomocníků okupantů. Takový vývoj panujících klik staré Jugoslavie není ovšem náhodný, nezačal teprve za války. Je všeobecně známo, že nynější emigrantští jugoslávští "demokratičtí koryfejové", které jejich reakční američtí a ostatní imperialističtí impresariové líčí jako pronásledované oběti "komunismu", jsou lidmi, kteří nejdříve připravili a podepsali smlouvu s Hitlerem a pak, když tak se smlouvou se jim plně podle plánu nepodařilo, se postarali vyvolat co nejrychlejší kapitulaci ^{stare} jugoslávské armády. Když pak tito pánové a jejich ^{poslední} nástupci pokračovali v této linii svou spoluprací s okupanty, zůstali tím jenom věrni sami sobě.

Kde se vzala taková důsledná zrada těchto pánů? Vyplývá ze skutečnosti, že tito reakční páni ^{byli} za války zůstali tím ^{co} čím byli i před válkou: nepřáteli lidu. Privilegovaní boháči a různí kapitalističtí vykořisťovatelé a jejich pomahači spolu s ostatními reakčními klikami se za války báli, stejně

jako před válkou, jakéhokoliv demokratického hnutí lidových mas. V každém hnutí lidových mas viděli dozrávání nebezpečí pro sebe sama, nebezpečí pro svůj řád. Proto ^{nepřichvápilo} ~~nebylo překvapením~~ že tito reakční pánové v boji mezi demokratickými silami a okupanty se bez jakéhokoliv váhání postavili na stranu okupantů, ochránců imperialistické soustavy. Národní ^{zrada} ~~zrada~~ se stala základní zásadou činnosti těchto reakčních kruhů. Naše reakce zůstala věrna této zásadě i za války, a to jak ta její část, která byla otevřeně pro Hitlera, tak i ona část, která slynila "západní orientací". Této proradné reakční a vykořisťovatelské společnosti byli imperialističtí okupanti blíže a ^{si} ~~byli jim~~ ^{nilejší} dražší než lid, který se chopil zbraní. Podle a nemilosrdně špapali po národních zájmech, bojíce se, že ozbrojený lid oarozí jejich vykořisťovatelské třídní zájmy a zájmy jejich imperialistických pánů. Kdyby se byb nerozvinulo aktivní národně-osvobozenecké hnutí a ozbrojené povstání, možná, ^{si by} ~~byly by~~ reakční kliky ještě ^{nejak} ~~do jisté míry~~ maskovat před lidem tuto svou proradnou úlohu, jak to bylo možno pozorovat v některých jiných zemích. Zatím rozvoj vnitřního povstání si ^{vybíral} ~~vybíral~~, aby každý jasně projevil svou ^{podstatu} ~~tvářnost~~. Zrádci stále více ^{odhláždali} ~~odhalovali~~ masku a všechny poctivé a vlastenecké živly opouštěly jejich tábor.

Je pochopitelné, že v takové situaci nestačilo bojovat za ~~národně-osvobozenickou~~ frontu pouze na základě koalice vedoucích vrstev politických stran. Bylo třeba ^{ni silou} ~~vytvořit~~ bojovat za jednotu lidových mas ~~podle~~. Boj naší strany, která ^{usilovala} ~~usilovala~~ vytvořit masové výbory ~~národně-~~

osvobozené fronty a současně dosáhnout jednoty také s vedoucími vrstvami různých politických stran, přispíval k rychlému odhalování lži vlasteneckých frázistů a vyjevení stanovisek, zda jsou pro národně osvobozené hnutí směřující k všehdovému ozbrojenému povstání, anebo jsou pro spolupráci s okupanty. Sám vývoj ozbrojeného povstání dovedl ku konci tuto diferenciaci. Za krutého ozbrojeného boje, který zachvátil každý kout naší země, každý, kdo stál "ve středu", byl nucen brzo říci, na čí je straně.

Organisacně příprava ozbrojeného povstání byla především v tom, že ihned po dubnové porážce 1941 bylo přikročeno v hlubokém podzemí k ustavování vojenských výborů. Úkolem vojenských výborů bylo provést organisacní přípravu, organisovat sběr zbraní, ^{školať} připravovat vojenské kádry, provádět jednotlivé akty sabotáže a diversí. Když Hitler přešel Sovětský svaz měli jsme již v celé Jugoslavii síť takových výborů, které se mohly státi bezprostředními vojenskými vůdčími orgány ozbrojeného povstání v první etapě.

Pomlouvači často ^{vypalovali} ~~vzápověděli~~ proti národně-osvobozenému hnutí v Jugoslavii "argument", že široký rozmach národně-osvobozeného povstání začal teprve po přepadení Sovětského svazu Hitlerem, a nikoli před ním. Tímto "argumentem" se pokoušeli "dokázat", že Komunistická strana Jugoslaviie za války vůbec měla na zřeteli nikoli zájmy národní nezávislosti své země, nýbrž jakési jiné zájmy. Jak lživým a pomlouvačným je tento "argument", je patrné třebaš z toho, že naše strana začala už v dubnu ustavovat vojenské výbory a

dávat jim konkrétní vojenské úkoly. Na druhé straně je také jasné, že se nemohlo rozvinout široké lidové povstání v době, kdy Hitler stál ^{na břežích} při kanálu La manche a v Evropě žádná armáda ^{nehlavila} se nestavěla na odpor německo-italským fašistickým hordám. Kromě toho i lidové masy ihned po dubnové porážce nebyly ještě připraveny k hromadnému ozbrojenému vystoupení.

To jsou hlavní činitelé, jimiž se řídil Ústřední výbor KS Jugoslavie ve svém svolání z června 1941 ke všem vlastencům jugoslávským s výzvou rozvinout široký partyzánský boj proti okupantům, a to s perspektivou tento boj rozvinout ve všelidové ozbrojené povstání. Již v červenci a ^{se} srpnu akce partyzánů ^{rychle} rozšířily po celé zemi a přecházely v obecné povstání. V září jsme již měli osvobozené území značné velikosti a v polovině téhož měsíce politbyro ÚV KS Jugoslavie ^{nesiádkito} přešlo z Bělehradu na osvobozené území. Byl ustaven ^{nejvyšší} štáb partyzánských oddílů v čele se soudruhem Titem jako vrchním velitelem, jakož i národní hlavní štáby.

x x
x

Naše branné síly ustavičně rostly a tak ^{bylo} se ~~rozdělo~~ až do konce války. Byly provedeny mnohé ofensivy, byly přineseny nesmírné oběti, avšak síly ~~národně-osvobozené~~ národně-osvobozené armády rostly a svobodné území se rok od roku zvětšovalo. Široké lidové masy uposlechny výzvy komunistické strany o ozbrojeném povstání. Linie ÚV KS Jugoslavie, ^{se ukázala správnou pokud} ~~pakud~~ jde o rozvíjení partyzánské ^{boje} války jako hlavní formy ozbrojeného boje proti

okupantům. Vítězství linie *K*omunistické strany Jugoslaviie v národně-osvobozeneckém povstání bylo zajištěno především čtyřmi *č*initel~~y~~^y, čtyřmi hlavními složkami v její taktice.

Prvním činitelem byla beze sporu jasná orientace *K*omunistické strany Jugoslaviie na ozbrojené povstání od prvního dne okupace. Strana ustavičně bojovala za spolupráci se všemi stranami a se všemi vlasteneckými skupinami, odhodlanými se účastnit ozbrojeného povstání. Ale sám vývoj povstání nečinila naše strana závislým na výsledcích tohoto úsilí. Tím, že rozvíjela ozbrojené povstání ^{triu se} ustavovala lidovou moc na osvobozeném území, ^{triu se} široko rozvíjela národně-osvobozenecké hnutí po celé zemi, bojovala strana za ^omasy. Byla nejenom iniciátorkou a organizátorkou národně-osvobozeneckého povstání, nýbrž i jeho nejdůležitější a nejorganizovanější předvojem, rukou vůdčí silou národně-osvobozenecké války. Je pochopitelné, že právě tato okolnost spojila tisícerými svazky naši stranu s lidovými masami.

Také v naší straně byli tehdy lidé, zkostnatělí dogmatici, kteří říkali, že partyzánská válka může být pouze pomocným prostředkem, nikoli však hlavní ^{prostředkem} nástrojem ozbrojeného povstání. Říkali, že města, a nikoli lesy a okrajová území mohou rozhodnout o ^{výsledku} úspěchu ozbrojeného povstání. Proto pokládali za nesprávné, aby dělníci byli ^{vol}posíláni z měst do partyzánských oddílů, nebo dokonce aby vedení strany ^{se přestěhovalo}odcházelo z města a z části se ^{šlo}přeměňovalo ve vedení vojenské. Ve skutečnosti tyto a jím podobné teorie byly výrazem oportunistu, který se bál zbraní. Vítězství linie Ústředního výboru naší

strany ^{na rozdíl od všech těchto} v rozporu se všemi těmito oportunistickými "teoriemi" dokázalo, že za kruté fašistické okupace v naší zemi právě partyzánská válka kombinovaná s všestrannou aktivitou ve městech i ^{na venkově} v krajích byla nejlepší, nejrychlejší a jediné možnou cestou k vítězství.

Je pochopitelné, že Komunistická strana Jugoslavie v čele se soudruhem Titem nepřestala na organizaci původních partyzánských oddílů. Soudruh Tito jako vrchní velitel partyzánských oddílů vytkl od samého začátku jasně cestu k tvoření pravidelných ^{vojenských} jednotek. Původní partyzánské oddíly byly více méně vázány na určité území a byly řízeny stálými ^{teritoriálními} územními štáby. Přesto, že oddíly byly masové a svým hrdinským bojem vepsaly slavné stránky do historie ~~našeho~~ národně-osvobozeneckého povstání, bylo jasné, že zůstat stát ^{prohrát} na původních partyzánských oddílech znamenalo ~~ztratit~~ bitvu. Bylo nutno vytvořit armádu, která by byla s to nejenom působit škody nepříteli, nýbrž ho i ničit, porážet, která by byla s to přijat i otevřený boj, obsazovat města a pevnosti, osvobodit celou zemi. Proto ~~nejvyšší~~ štáb, jakmile se k tomu vytvořily vhodné podmínky, již koncem roku 1941 a počátkem 1942 vyřazoval z partyzánských oddílů nejlepší jednotky a nejlepší bojovníky a formoval z nich pohyblivé brigády, nevázané na určité území. To byly první pravidelné jednotky naší armády, které byly přesunovány a využívány podle jednotného operativního plánu ~~nejvyššího~~ štábu. Z těchto jednotlivých brigád vyrůstaly divise a sbory, vznikla ~~národně-osvobozenecká~~ armáda, která se svou kázní, vojenským uměním, bojovou silou

a způsoby vedení války, velmi přerušila se lišila od partyzánských oddílů, které byly a zůstaly v základě počáteční organizační formou masového ozbrojeného povstání. V souvislosti s tím soudruh ^{Tito} ~~Stalin~~ koncem r. 1942 charakterisoval tento proces takto:

"Vytvoření lidové armády je ^{dosud} největším úspěchem lidového povstání ~~až~~ ^{dosud} v Jugoslavií.

To byl dlouhý a těžký proces, jelikož naše lidová armáda se rodila z malých partyzánských oddílů, byla vytvářena z neozbrojených vlastenců, rolníků, ~~až~~ ^{proste} dělníků, ^{prostřed} ~~části~~ městských inteligentů, městské a venkovské mládeže, kteří se zvedli k povstání, do boje proti okupantům a jejich přísluhovačům.

Bylo třeba za těžkých obětí brát nepříteli každou pušku, každou ^{si} ~~bombu~~ ^{ručně} ~~každou~~ ^{zauzít} ~~patronu~~, každý kulomet, každý minomet, každé dělo a odolávat četným ofensivám početně i technicky silnějšího nepřítel, který se pokoušel stále co stále zničit partyzánské oddíly a brigády, zardousit lidové povstání. Naše lidová armáda nebyla tedy ^{ru} tvořena shora, ^{ce} pomocí dekretů, násilně, nebyla vyzbrojena ^{si} ~~dotávkami~~ ^{na} válečného materiálu z továren... Naopak, každý bojovník naší hrdinné lidové armády v krutém boji a cenou své ^{na} ~~krve~~ ^{na} ~~dobýval~~ ^{na} a dobývá ^{na} ~~výzbroj~~ ^{na} u nepřítel, ^{na} výzbroj, kterou mu ^{na} ~~kravě~~ ^{na} ~~hanbě~~ ^{na} dali zrádci našeho národa, různí vyšší důstojníci a generálové bývalé jugoslávské armády ^{na} (v dubnu loňského roku).

K ustavení divisií a ^{na} ~~korpusů~~ ^{na}, k forsování naší lidové armády došlo právě v době, kdy ^{pro to} ~~dozrály~~ ^{pro to} všechny podmínky, ^{tedy se ukázalo, že je to nutností} ~~tedy~~ ^{tedy} ~~z toho~~ ^{tedy} ~~kdy~~ ^{tedy} vznikla ~~nutnost~~ ^{tedy} ~~takevého kroku~~ ^{tedy}, kdy už

byly zformovány četné brigády a prapory, kdy tyto prapory a brigády byly vyzbrojeny téměř všemi druhy zbraní /kromě letectva/, kdy už nebylo možno řídit ^{dosavadním} dřívějším způsobem všechny brigády, prapory a oddíly, a kdy nakonec byla osvobozena velká část našeho území a bylo nutno ^{koncem} organizovat ^{přihrobit} útočné operace velkého rozsahu." /Tito: "Boj za osvobození Jugoslaviie", str. 304. /

Ze všeho toho je patrné, že Komunistická strana Jugoslaviie se naprosto nedívala na rozvoj partyzánské války a ozbrojeného povstání jako na prostředek pouhého oslabení okupantů, jich poškození nebo jako prostředek nátlaku na domácí proradnou reakci, nýbrž od samého počátku viděla v partyzánské válce cestu k úplnému vítězství lidu nad okupanty i nad jejich pomocní domácími pomáhači.

Druhým důležitým činitelem vítězství ^v národně-osvobozeneckém boji byl specifický ^{ny} rozvoj národně-osvobozenecké fronty Jugoslaviie, o kteréž jsem již dříve mluvil. Jednota národně-osvobozenecké fronty nespočívala jen v jednotné politické platformě. Vývoj ^{Lidovce} národní fronty byl určen zejména dvěma činiteli:

1. Národně-osvobozenecká fronta žádala od každé ^{pojati do jejího rámce} politické skupiny, a od každého svého členu, aby tak či onak aktivně pomáhali v národně osvobozenecké válce. Byli, zejména na počátku, různí politikové, kteří slovy byli ochotni přijat všeobecnou politickou platformu národně-osvobozenecké fronty, avšak neschvalovali ozbrojené povstání a partyzánskou válku. Bylo mnoho takových, kteří, jsouce slovy demokrati

a vlastenci, ve skutečnosti ^{se domnívali} tvrdili, že s povstáním nutno počkat do konce války, kdy nás osvobodí spojenci. Tito lidé a politické skupiny požadovali, aby národně-osvobozenecká fronta byla nikoli bojovou organizací, nýbrž organizací, vydávající jen všeobecné deklarace, neboť chtěli v ní najíti te-
 like dočasné útočiště, dokud reakční síly v budoucnosti znovu ^{neobnoví} se ^{nechopí} své vůdčí ^{postavení} úlohy. Komunistická strana Jugoslavia nejenom byla proti přijetí takových politických skupin lidí do národně-osvobozenecké fronty, nýbrž odhalovala je před ma-
 sami, říkala, že to jsou zálohy okupantů, že je to ^{zamaskovaná} záloha okupantů. Taková politika Komunistické strany Jugoslavia a národně-osvobozenecké fronty dala jí mimořádnou bojovou sílu a zároveň odhalovala všechny zrádcovské manévry t. zv. "demokratického středu", který na jedné straně vyzdvihoval pseudo-osvobozenecké a pseudo-demokratická hesla a na druhé straně útočil na komunistickou stranu a národně-osvobozenickou frontu, že prý vedou... národy Jugoslavia do hazardu, ke zbyteč-
 ným obětím, místo aby se čekalo na osvobození od spojenců. K národně-osvobozenecké frontě se připojili všichni, kdož byli skutečnými demokraty a skutečnými vlastenci. V podstatě byla ^{cesta} rozvoje národně-osvobozenecké fronty zároveň cestou iso-
 lace zrádcovské reakce od mas, ^{u nás} a te s jednocením, pracujícího lidu a všech vlasteneckých a demokratických živlů pod vedením dělnické třídy.

2. Takovému politickému obsahu odpovídal orga-
 nizační rozvoj ^{VLK} národně-osvobozenecké nebo lidové fronty, jak byla ^{přijímána} nazývána po osvobození Jugoslavia. Veliký osvobozenecký boj vyžadoval jednoty národů pod jednotným vedením. To všechno

vedle k nutnosti sjednotit vedení ^{celé} národně-osvobozené fronty a všech jejích organizací. Hlavní úlohu v této věci měla jednota ^{nejnižších} základních organizací fronty, které naprosto paralysovaly aktivitu různých místních politických skupin starých reakčních stran. Tak se stala lidová fronta obrovskou jednotnou bojovou organizací lidu, která nepostupovala a nepostupuje na základě koalicí nebo na základě paritních výborů, nýbrž postupuje na základě jednotných nejnižších masových organizací fronty. Takový rozvoj ^{Lidové} národní fronty jako zvláštní, avšak jednotné masové organizace všech skutečně lidových, demokratických a vlasteneckých sil naší země pod vedením dělnické třídy sehrál rozhodující úlohu při mobilisaci mas do osvobozené války, proti okupantům a domácím jim sloužícím zrádcovské reakci.

Třetím činitelem vítězství národně-osvobozeného hnutí byly národně-osvobozené výbory. Národně-osvobozené výbory jako mocenské orgány vznikly u nás ihned r. 1941, jakmile byly osvobozeny první části našeho území. Rozvíjely se po několik let od nižších forem k vyšším a staly se základem jednotné soustavy státní moci zdola nahoru.

Národně-osvobozené výbory ~~koněně~~ nevznikaly ^{ovšem} náhodou. Vedení komunistické strany Jugoslaviie a ^{Národně-}osvobozené fronty bylo jasné, že výsledek ozbrojeného povstání proti okupantům závisí na účasti a bojové pevnosti základních lidových mas, t. j. na pracujícím lidu měst i venkova. Zatím ^{vůle} k mobilisaci těchto základních pracujících mas nepostažila pouhá národně-osvobozená hesla. Soudruh Tito o tom pravil: "Je pochopitelné, že pro masové upevnění ^{Lidové} fronty a její

pevnosti mělo velký význam správné vyřešení národnostní otázky, správné vyřešení sociální otázky; dále jasné perspektivy stěžejní společenské přestavby v nové Jugoslavii. Je nesporné, že bez takové jasné perspektivy by naše národy nevydržely tak těžké podmínky osvobozené války." /Tito: "Referát na II. sjezdu ^{Lidové} národní fronty Jugoslaviie."/

Byli konečně i takoví lidé, kteří tvrdili, že ustavování národně-osvobozených výborů a splnění některých revolučně-demokratických požadavků lidových mas odradí od národně-osvobozené fronty některé vrstvy a politické skupiny. Komunistická strana Jugoslaviie rozhodně bojovala proti takovému názoru. Kdyby se byla dala ^{Lidová} národní fronta Jugoslaviie touto cestou, získala by masy, lépe řečeno, lidové masy by nebyly odhodlány bojovat tak sebeobětavě se zbraní v ruce jako bojovaly, když měly nejenom perspektivu národního osvobození, nýbrž i uskutečnění svých demokratických a sociálních tužeb. Praxe skutečně dokázala, že spojení národně-osvobozeného povstání s procesem lidově-demokratické revoluce nejenom neoslabilo údernou sílu povstání, nýbrž mu získalo ^{horoucí} sympatie lidových ^{dodalo} mas, neobzbořnou pevnost a života schopnost.

Bylo třeba rozbít a zničit nenáviděnou starou moc, která utiskovala lid v zájmu vykořisťovatelů, bylo nutno dát jim záruky, že nová Jugoslaviie už nebude žalářem národů jako dříve, že bude v ní uskutečněno sebeurčení a rovnoprávnost všech národů. Bylo třeba jasně zdůraznit, že prokletá protidemokratická a protilidová minulost se nikdy nevrátí. Bylo třeba nepřipustit návrat dynastie jako ohniska všech

zrádoovských a protilidových klik. Bylo třeba dáti dělnictvu, rolnictvu a veškerému pracujícímu lidu záruky, že budou moci si vytvořit lepší život, než byl život, kterým žili^{ne}ve staré Jugoslavii. To všechno bylo třeba prakticky dokázat lidovým nasám na osvobozeném území.

Proto byl ihned na osvobozeném území do základů rozbit starý státní aparát a staré formy státní moci. Heslem ~~Národně-osvobozené~~ fronty bylo: Veškerá moc na osvobozeném území, pokud nebyla omezena ^(čistě) válečnými potřebami, patří národně-osvobozeným výborům, t.j. tuto moc ^{musí} převzít lid - rolníci, dělníci, všichni pracující a ^{poskříve!} čestní vlastníci.

"Tato forma lidové moci byla známa národům - pravil soudr. Tito ^{o lidových} národních výborech - byla známa proto, že jí čekali, po ní toužili již dávno a chovali ^v svých srdcích. Byla to právě ona forma moci, která nejvíce odpovídala národům naší země." /Tito: Referát na II. sjezdu Lidové fronty Jugoslaviie./

Národně-osvobozené výbory, které svou formou ^{se vztahem na} byly mnoho společného se sověty, byly budovány ^{v souhlasu} v souhlasu s konkrétní situací v Jugoslavii, jakož i se zvláštnostmi vývoje našeho národně-osvobozeného povstání.

Je zcela pochopitelné, že národně-osvobozené výbory, jakož i některá revolučně-demokratická opatření jimi uskutečňovaná uvedly v zuřavost ^{proradné} proradné, protidemokratické kliky u nás, odhodlané ^{hrají se třeba o dělení} uzavřít ^{mu} spolek s čertem, aby byla vyrvána tato silná zbraň z rukou lidu. Na druhé straně národně-osvobozené výbory neobyčejně rychle dosáhly nesmírné popularity mezi lidem. Po celou dobu války měly národně-osvobozené výbory veliký význam pro sesknutí širokých mas

v národně-osvobozené frontě pod vedením komunistické strany. Právě tato síla a popularita národně-osvobozených výborů, t. j. skutečné lidové moci, umožnila přijati taková usnesení, jaká schválilo II. zasedání Protifašistické rady Národního osvobození Jugoslaviie, nejvyššího orgánu lidové moci na osvobozeném území, v Jajce 29. listopadu 1943. Toto zasedání prohlásilo svržení emigrantské vlády, zákaz návratu dynastie do země a přechodu Jugoslaviie ve federativní stát na základě národní rovnoprávnosti. Rada definitivně potvrdila národně-osvobozené výbory a dala celou strukturu státní moci, založenou na těchto výborech až do rady, jako jediné a plnoprávné orgány veškeré lidové a státní moci v zemi. Tento krok mimořádně pozvedl autoritu lidové moci a znamenal definitivní přelom ve vzájemném poměru sil ve prospěch národně-osvobozeného hnutí a lidové moci.

Lze říci, že vývoj národně-osvobozené povstání a lidové moci v Jugoslavii je specifickým příkladem spojení národně-osvobozené války s procesem lidově-demokratické revoluce a pod vedením dělnické třídy, usilující ve svém vývoji o vyšší socialistické formy.

Čtvrtým činitelem našeho vítězství byl přesně určený poměr ke spojencům za války. Celá politika komunistické strany Jugoslaviie a národně-osvobozené fronty sledovala zesílení jednoty protihitlerovského bloku jako podmínky vítězství nad fašistickými okupanty. Přesto však jsme nepopírali nutnost otevřené kritiky toho, co bylo nutno kritizovat ve vztazích mezi spojenci, aby naše lidové masy měly jasnou představu o situaci a vzájemném poměru sil. Právě proto komunistická strana Jugoslaviie

sešla bez obtíží paralysovat vliv některých oportunistických tendencí, které se objevily v závěrečné etapě války. Někteří lidé byli ^{ochotní} ~~byli~~ uvěřit, že s koncem války začíná období jakéhosi klidného, parlamentárního ^{vy} rozvoje imperialismu, a nikoli období dalšího zostření všeobecné krise kapitalismu a všech jeho vnitřních rozporů, období, kdy při první možnosti se reakční imperialistické síly pokusí vyprostát se z nátlaku demokratických sil a uvolnit ^{si} ruce k nové imperialistické expansi, nezabrání-li tomu demokratické síly.

Komunistická strana Jugoslaviie rozbíjela tyto iluze jak za války, tak i bezprostředně po ní. Národy Jugoslaviie se zbavovaly takových ilusí, neboť byly poučeny vlastními zkušenostmi. I v tomto směru bylo ozbrojené povstání nejlepším učitelem. Na frontě je nejlépe patrné, kdo je skutečně upřímným přítelem. Kdyby nebylo ozbrojeného povstání, možná, že naše národy ~~by nemohly~~ by nemohly zpozorovat a odhalovat ^{it} lidemokratické fráze. Avšak naše lidové masy znaly, proč je poskytována ^{tak} malá pomoc zbraněmi, kterou západní spojenci poskytovali ~~úředně-ovsovozené~~ úředně-ovsovozené armádě Jugoslaviie. Naše národy platily vlastní krví za podporu, kterou do posledního dne války i po válce dostávaly ze zahraničí četníci, Draže Mičojeviče a ostatní zrádci. Byly svědky mnohých případů neupřímnosti západních spojenců za války a sledovaly ~~obvykle~~ ^{sa'uduc'} ~~ve~~ politické manévry některých imperialistických kruhů v souvislosti s druhou frontou. Všechny tyto a mnohé jiné těžké zkoušky naučily naše lidové masy, aby nevěřily slovům, nýbrž se řídily ^{svou} ~~se~~ praktickými činy. Proto náš lid neměl iluze o imperialistické "demokracii" nebo o tom, že imperialismus

"se zlepšil".

Z druhé strany ^{se} naše lidové masy z vlastních zkušeností ~~se~~ přesvědčovaly každého dne o veliké osvobozenécké úloze Sovětského svazu a jeho nezištné pomoci, kterou poskytoval našemu osvobozenéckému boji. Naše národy viděly, že Sovětský svaz nese hlavní břemeno války na svých bedrech, sledovaly jeho politiku a nezištnou pomoc všem porobeným národům. Preto pochopily, že boj Sovětského svazu je v plné míře jejich vlastním bojem. Naše národy právě za války nejlépe pochopily, že bratrský svazek Moskva-Bělehrad je hlavní zárukou jejich nezávislosti. Komunistická strana Jugoslavia neochvějně poukázala na všechna tato fakta, neboť se řídila hlediskem, že správné objasnění mezinárodních vztahů, správné stanovisko v této otázce je mimořádně důležitým činitelem v boji za mobilizaci mas k vymýcení škodlivých iluzí, k izolaci a potření proradné reakce v naší zemi.

Kromě všeho toho tato fakta naučila naše lidové masy ještě jedné věci. Tato fakta je ^{se} naučila vidět rozdíl mezi skutečnou demokracií, skutečnou demokratickou mocí a mezi formální, vnější "demokracií", falešnou "demokratickou" mocí.

Na příklad se objevil názor, že každá vláda, které se účastní komunisté, je již vládou nové, lidové demokracie. Takový názor je ovšem chybný a velmi nebezpečný. Bohaté zkušenosti doveddávají, že reakční síly byly často ochotny spolupracovat s komunisty ve vládě, dokud se cítily slabšími, jakmile se však začaly cítit silnějšími, byly ochotny porušit všechny demokratické zásady a všechny parlamentní

feray, jen aby se zbavily kontroly dělnické třídy a pracujícího lidu, ^{kontroly} představované komunistickou stranou. Právě proto demokratické síly v Jugoslavii, vedené komunistickou stranou, se postaraly, aby zajistily lidovou moc před všemožnými útoky různých imperialistických agentur a všemožnými protidemokratickými a reakčními spiknutími. Komunistická strana Jugoslaviie vycházela z toho, že nová, lidová demokracie začíná tam, kde dělnická třída ve svazku s ostatními pracujícími masami ovládne hlavní pozice státní moci, ~~z~~ zabezpečující pevnost demokratické lidové moci, ^{klíčovou sílu} ~~nejdůležitější sílu~~ aby byla zabráněna imperialistické reakci vyrvat z rukou lidu demokratické vymezenosti osvobozeneckého boje. Pomlouvači - imperialističtí agenti zvedali ovšem a desud zvedají pekřik, že je to diktatura. Avšak naše národy jim odpovídají: Je to pouze zajištění skutečné lidové demokracie a naší národní nezávislosti před vašimi protidemokratickými spiknutími, před vaší diktaturem a imperialistickou expanzí.

II.

Úloha strany v politické a hospodářské výstavbě
nové Jugoslaviie

Politika komunistické strany zvítězila. Reakční síly, které sloužily cizímu imperialismu, byly ^{poráženy} ~~rozdraceny~~ a obrovská většina lidových mas se již za války pevně sjednotila ve své Lidové frontě, vedené komunistickou stranou. Komunistická strana Jugoslaviie, Lidová fronta, a soudruh Tito jako vůdce a organisátor všelidového boje

za národní nezávislost a lidovou moc, se těší nesmírné důvěře lidových mas.

Stará soustava státní moci byla zničena nejenom ve svém vnitřním obsahu a v osobním složení aparátu, nýbrž i ve své formě. V této přeměně je podstatným faktem, že lidová moc, založená na lidových výborech a jimi aktivně podporovaná, je vyšším typem demokracie v porovnání s parlamentní demokracií. Leckdy lze slyšet, jak špatně informované lidé prohlašují, že nová demokracie je v podstatě starou parlamentní demokratickou formou s novým obsahem. Pokud jde o Jugoslaviu, takové tvrzení neodpovídá ovšem skutečnosti. Charakteristickým rysem vývoje lidové demokracie v Jugoslaviu je právě okolnost, že se nerozvíjela ve formách buržoasní parlamentní demokracie. Lidová demokracie Jugoslaviie je výsledkem úporného a krvavého boje ^{za} osvobození lidu a ^{za} nezávislost našich národů, boje, ve kterém se současně rozvíjel proces lidově-demokratické revoluce. Tato demokracie v podstatě je specifickou formou sovětské demokracie, odpovídající našim poměrům a specifickým podmínkám rozvoje národně-osvobozenecké války v naší zemi. Právě proto bylo při obraně lidové moci dosaženo takové jednoty pracujícího lidu, jaké nezná historie národů Jugoslaviie.

Všechny administrativně-teritoriální ^{jednotky} buňky ve Federativní lidové republice Jugoslaviie nebo v jejích lidových republikách /obce, města, okresy a oblasti/ spravuje samo obyvatelstvo těchto správních jednotek prostřednictvím ^{mocenských} orgánů, t. j. lidových výborů, volených každé tři roky podle přímého a tajného hlasovacího práva. Lidové výbory spravují všechny věci místního významu a zároveň

řeší na svém území úkoly všeobecného významu podle usnesení vyšších orgánů státní moci. Jsou tudíž jedinými a nejvyššími orgány státní moci v rámci své administrativně-teritoriální jednotky. Proto je v našich lidových výborech uskutečněn typ lidové samosprávy, který se podstatně liší od samosprávy v zemích buržoasní demokracie.

Spolu s² se Svazovou lidovou Skupštinou a jejím presidem, skupštinami lidových republik, spolu s vládami lidových republik a svazovou vládou představují lidové výbory jednotu státní moci, jednotu systému nové, lidové demokracie, která nejenom svým obsahem, h³ýbrž i svými formami stojí nepoměrně výše než buržoasní parlamentní demokracie.

Jelikož už za války byl úplně rozbit starý státní aparát, ^{a tím} byla zasazena nepřítelům smrtelná rána, neboť jim byla vzata jakákoliv možnost třeba jen nepřímého ovlivňování státní moci. Mohli jsme v poměrně krátké době vytvořit nový státní aparát právě proto, že jsme se opírali o zkušenosti a kádry, které ^{nam} dalo národně-osvobozené povstání a vývoj národně-osvobozených výborů za čtyři leta války. Vytvoření nového státního aparátu pokládáme za jedno z nejdůležitějších a největších vítězství Lidové fronty a komunistické strany. Toto vítězství ^{nam} ve značné míře nám usnadnilo rychlou organizační konsolidaci po osvobození a definitivní upevnění lidové moci přes úporné pokusy poražených zbytků nepřítelů lidu, podporovaných z ciziny, kteří se snažili vzít lidu vymoženosti jeho hrdinného osvobozeného boje.

Kromě toho ^{se} nová Jugoslavie ihned po osvobození svého lidu se dala bez jakéhokoliv kolísání cestou rychlého uskutečňování nacionálních a demokratických požadavků národů Jugoslavie, prohlášených již v Jajce r. 1943. V krátké době se stala Jugoslavie federativní republikou svobodných, rovnoprávných národů. Tím byla vyražena z rukou nepřátel lidu další zbraň, pomocí které dříve drželi v područí lidové masy.

Tato vítězství a struktura Lidové fronty byly základem, na kterém bylo utvořena lidová vláda Federativní lidové republiky Jugoslavie. Tato ^{vláda} představuje nyní jednotu lidových mas pod vedením dělnické třídy, která jim stojí v čele. Lidová vláda ^{vyjadřuje} ~~znamená~~ zájmy pracujících mas, je orgánem těchto mas v boji proti zbytkům kapitalismu a za výstavbu socialismu v Jugoslavii.

x x
x

Když národy Jugoslavie dosáhly těchto velkých vítězství, mohly zahájit další etapu svého boje - vytvořit ^{svou} základ^u pro výstavbu socialismu ve své zemi.

Takový směr politiky vlády byl nevyhnutelný. Nemůže se dlouho udržet stav, při kterém dělnická třída ve svazku s ostatními pracujícími masami má ve svých rukou moc, kdežto hlavní hospodářské zdroje jsou v rukou svržené buržoasie. Proto je jasné, že vláda, která je výrazem svazku pracujícího lidu, vedeného dělnickou třídou, se nemohla omezit pouze na likvidaci různých zbytků feudalismu a kapitalistických monopolů a musila se dát jasně cestou

likvidace kapitalismu v Jugoslavii vůbec, cestou výstavby socialismu. Proces lidové demokratické revoluce se propletl se socialistickými formami, které nyní již převládly. Ten, kdo by se pokusil postavit ^{rad} stěnu mezi tyto dvě formy jednotného procesu, by jen osvědčil, že je buď špatně informován nebo mechanicky aplikuje učení marxismu-leninismu.

Již za války národně-osvobozenecké výbory provedly řadu opatření, která znamenala ^{neslýšející} hluboké oslabení hospodářských posil zrádcovské kapitalistické reakce. Je samozřejmé, že po ~~svém~~ osvobození a upevnění lidové moci se dala nová Jugoslavie bez váhání cestou socialistické přestavby země.

Dříve než bylo možno dát se plnou parou toute cestou, bylo třeba ihned po válce uskutečnit důsledně a rozhodně pozemkovou reformu.

Zákon o pozemkové reformě v souhlasu s ústavou prohlásil zásadu, podle které páda patří těm, kdož ji obdělávají. Podle této zásady byly především konfiskovány veliké majetky, které patřily osobám, nezabývajícím se zemědělstvím. Zákon stanoví, že velikými majetky jsou statky o výměře 25 - 35 a více ha obdělávané půdy anebo 45 ha celkové plochy. Takové statky jsou konfiskovány plně s veškerým živým i mrtvým inventářem, zařízeními a budovami. Z pozemkových majetků ^X církví, klášterů a náboženských institucí jsou konfiskovány všechny pozemky nad 10 ha. Jedinou výjimkou je, že náboženským institucím, majícím historický nebo jiný důležitý význam, lze ponechat do 30 ha obdělávané půdy a do 30 ha lesa. Pozemky uvedených kategorií jsou konfiskovány bez náhrady.

Vlastníkům, nezabývajícím se zemědělstvím,

kteří mají nevelké nebo střední pozemky, je vyvlastňována jen výměra, která převyšuje stanovenou normu 3 ha, a někdy 5 ha, podle toho, jaké je materiální postavení vlastníka. Zemědělcům je vyvlastňována půda jedině v těch případech, kdy jejich pozemkový majetek převyšuje ^{nejvyšší výměru} maximum 20-30 ha obdělávané půdy, jak bylo stanoveno zákonem lidových republik, při čemž se přihlíží k bonitě a povaze pozemku. Stát za určitých podmínek poskytuje náhradu za takové pozemky ve výši ročního výnosu z hektaru.

Z vyvlastněných a konfiskovaných pozemků ^{byl} vytvořen pozemkový fond, ^{celkově} o výměře celkem 1,564.000 ha, z nichž je 1,075.000 ha obdělávané půdy a 489.000 ha půdy neobdělávané.

Z tohoto fondu obdrželo 438.000 ha podle zákona o pozemkové reformě 346.000 rodin, kterým se nedostávala půda, 359.000 ha obdrželo 60.000 rodin kolonistů, většinou bojovníků jugoslávské armády. Ze zbytku byly vytvořeny státní zemědělské statky nebo statky jednotlivých státních podniků a institucí.

Zákon o pozemkové reformě tedy úplně odstranil velké majetky a omezil zemědělské majetky tak, že jejich nejvyšší výměra je stanovena 30-35 ha, a v některých republikách dokonce 25 ha obdělávané půdy. Zákon zakazuje i v budoucnosti, aby soukromý pozemkový majetek převýšil tuto nejvyšší hranici. Na druhé straně značně vzrostl počet a rozsah státních zemědělských statků.

Pozemková reforma ještě více přiblížila lidovou moc k pracujícím masám a přispěla k izolaci šmelinářů boháčů na venkově. Tím byla samozřejmě zasazena sáňná rána všem kapitalistickým živlům na venkově, neboť pozemková reforma značně

oslabila jejich tlak na maloroľnické výrobce a omezila jejich rozvoj určitými mezemi.

Koncem loňského roku byla uskutečněná znárodnění veškerého průmyslu s výjimkou místního malo průmyslu. Zároveň byl znárodněn celý velkoobchod. ^V Soukromých rukou zůstal částečně ještě maloobchod. Byly znárodněny všechny banky a pojišťovny, pozemní, námořní, říční doprava atd.

To všechno samozřejmě podstatně změnilo sociální a hospodářskou strukturu naší země. ^K Ilustraci lze uvést několik čísel.

Stát dostane letos od státních podniků přes 30 miliard dinarů na obrátové dani, t.j. ^{na} příjmu z akumulací naší státní výroby. Význam této částky lze pochopit, vzpomeneme-li si, že celý rozpočet staré Jugoslaviie nikdy nedosáhl této čísellice. Tím se vysvětluje, proč náš letošní rozpočet činí 85 miliard dinarů, t.j. téměř třikrát více než rozpočet staré Jugoslaviie, převedeme-li jej na nynější dinary.

O nynější sociálně-hospodářské struktúře Jugoslaviie svědčí ještě jasněji tyto čísellice:

Státní sektor zahrnuje banky na 100 procent, průmysl svazového a republikánského významu na 100 procent, a průmysl místního významu /spolu s družstevním sektorem/ na 70 procent. Celkem státní sektor spolu s družstevním zahrnuje přes 90 procent hodnoty průmyslové výroby. Část svých akumulací ve formě obrátových daní odvádí státu ovšem i soukromý sektor. Velkoobchod a mechanisovaná doprava jsou prakticky na 100 procent podchytceny státním a družstevním sektorem.

Z celkového počtu ^{detailně} maloobchodů kolem 44 procent patří ^z státnímu a družstevnímu sektoru, kdežto kolem 56 procent je v soukromých rukou. Avšak pokud jde o obrat zboží, státní a družstevní sektor značně převyšují soukromý obchod. V této věci mám jen číselice, týkající se druhého čtvrtletí letošního roku. V tomto čtvrtletí bylo státním sektorem podchyceno 33,95 procenta /podle hodnoty/ celého obchodního obratu v drobném prodeji, družstevním sektorem 49,19 procenta a soukromým sektorem 16,86 procent. Vzhledem k tomu si dáme úkol rozšířit síť státních ^{detailně} obchodů, zlepšit a rozšířit práci družstevní obchodní sítě. Při tom nutno ^{konkrétně a jasně} poznamenat, že pouze potravinářská družstva ve městech a na venkově zahrnují okolo 11 milionů spotřebitelů. Všeobecně řečeno, družstevnictví, ačkoliv je organizačně dosti slabé a pracuje nedostatečně aktivně, je mimořádně důležitým úsekem socialistické výstavby v naší zemi. Při tom velmi důležitou je okolnost, že pouze zemědělské družstevnictví ^{tak či tak} tím či oním způsobem podchycuje tři čtvrtiny našich rolnických hospodářství. Je také charakteristické, že počet výrobních zemědělských družstev, t. j. kolektivních zemědělských hospodářství družstevního typu stoupl na 612 a zahrnuje a zahrnuje kolem 30 000 hospodářství. Tato rolnická výrobní družstva jsou ovšem pládem výtvozem nevelké, nej-pokročilejší části rolnictva a nelze se na ně dívat jako na všeobecný, charakteristický rys vývoje našeho zemědělství. Avšak není pochyby o tom, že budou mít důležitý výchovný význam na venkově a budou důležitým prostředkem k socialistické přestavbě našeho zemědělství.

131

Konečně třeba se zmínit ještě o jedné, ^{snad} ~~na~~ nejdůležitější věci, a to o obrovském významu uskutečněných opatření k zajištění hospodářské nezávislosti naší země. Uskutečněním znárodnění a jiných opatření vládou naší republiky byl cizí kapitál u nás prakticky likvidován. Cizí kapitál měl ve svých rukou nejdůležitější odvětví jugoslávského hospodářství. Je charakteristické, že na příklad z celkové sumy cizího kapitálu bylo vloženo 52,1 procenta tohoto kapitálu jen do čtyř odvětví, a to do horního a slévarenského průmyslu, do elektroprůmyslu, do naftového průmyslu a do bank. Je jasné, že to byly pozice, pomocí kterých mohl cizí kapitál nejlépe kontrolovat celé jugoslávské hospodářství.

Nyní všechny tyto pozice cizího kapitálu jsou likvidovány. Jsou v rukou ^{Jugoslávské} jugoslávských národů.

Tyto výsledky samozřejmě nikterak neznamenaají, že je plně odstraněno nebezpečí vývoje kapitalistických živlů v našem hospodářství, že už neexistuje třídní boj proti zbytkům kapitalismu. Nikoliv, zbytky kapitalismu bojují za svou existenci a za své posílení. Sférou jejich činnosti je zejména obchod. Kromě toho v základě malevlastnická výroba zboží je převládající formou v zemědělství, a s níž, jak pravil Lenin, se rozvíjejí "tržně kapitalistické tendence". Avšak všechny tyto tendence by se mohly stát nebezpečím jedině tehdy, kdybychom si jich nevšimli. Zatím však v rukou lidové moci jsou politické a hospodářské prostředky, které mohou ^{zemi} ^{br} zabránit oživení kapitalistických živlů.

Především "tržně-kapitalistická tendence" malevlastnického rolnického majetku ještě neznamená, že

tento majetek sám o sobě je kapitalistický. Jde o to, aby tento majetek ^{byl} hospodářsky, organizačně a plánovitě byl spojen se státním sektorem v boji proti kapitalistickým živlům * na venkově a tak, aby se ze zálohy kapitalismu přeměnil v operu socialistického vývoje. Takovým organizačním prostředkem, způsobilým pomocí nám dojít k tomuto cíli, je zemědělské družstevnictví. Prohláším však o tom později.

Máme-li toto všechno nazřeteli, je jasné, že Jugoslavie dnes není už ani kapitalistickou zemí, ani zemí s převládajícím kapitalistickým sektorem, nýbrž ^{se} je typickou zemí, ve které se uskutečňuje přechod od kapitalismu k socialismu, zemí s socialistickými živly převládajícími v hospodářství, a to jako výsledek boje, vedeného dělnickou třídou a veškerým pracujícím lidem. Z druhé strany lidová moc, t. j. demokratická moc pracujícího lidu, vedeného dělnickou třídou, má všechny nutné prvky a podmínky dalšího budování socialismu v naší zemi. O tom všem svědčí také struktura našeho národního důchodu, ve které se do značné míry projevují důležitá socialistická vítězství národů naší země.

Z celé sumy nynějšího národního důchodu Federativní lidové republiky Jugoslavie /100 procent/ připadá podle přibližných výpočtů, provedených pro všeobecnou orientaci, na všeobecné státní akumulace 54 procenta, na čistý důchod státních úředníků a dělníků 20 procent, na čistý důchod rolníků /v tom důchod zemědělských družstev/ 19 procent, na čistý důchod ^{zaměstnanců} řemeslníků /v tom ^{zaměstnanců} výrobní družstva řemeslná/ 3,5 procenta a na ostatní soukromý sektor /v tom také soukromě-kapitalistické živly, svobodná povolání atd./ 3,5 procenta. Avšak podrobnější

- 30 -

rozber 26 procent důchodu, který připadá buď na ~~dražbu~~ malo-
výrobce zboží /v tom dražstva/ anebo na ~~kapitalistické~~ živly,
nám ukazuje, že kolem 12 procent těchto důchodů ~~je~~ je reali-
sováno ve vztazích mezi soukromým sektorem a státním, 5-7 pro-
cent v drobné směně zboží výrobců a jen 7-9 procent v kapita-
listické směně výrobků. To ovšem neznámá, že tyto číslce
nemohou čas od času kolísat. Avšak celková linie rozvoje je
jasná a všechny tyto cifry výmluvně potvrzují, ^{to} o čem jsem
mluvil dříve, a ^{ne} ~~to~~, že nynější Jugoslavie je zemí se socia-
listickými prvky převládajícími v hospodářství, zemí, ve které
se uskutečňuje přechod od kapitalismu k socialismu. Budeme-li
mít při tom ještě na zřeteli značné úspěchy ^{na úpravě} ve ~~vývoji~~ zeměděl-
ského družstevnictví, bude nám tento fakt ještě jasnější. Tedy
hospodářské díle kapitalistických živlů v naší zemi byla zasaze-
na smrtelná rána.

X X
 X

Všechna tato vítězství umožnila, aby národy
Jugoslavie mohly již letos přikročit k uskutečňování svého
prvního pětiletého hospodářského plánu, který úplně přemění
tvářnost Jugoslavie. V zákonu o pětiletém plánu jsou zformu-
lovány naše nejdůležitější hospodářské úkoly takto:

1. Odstranit hospodářskou a technickou zaostalost
země;
 2. Upevnit hospodářskou a obrannou sílu státu;
 3. Upevnit a rozvíjet socialistický sektor národního
hospodářství a nové výrobní vztahy z něho vyplývající;
 4. Zvýšit všeobecný blahobyt pracujícího lidu.
- Nebudeme se ^{adto} obírat podrobnostmi pětiletého plánu

a jen k ilustraci uvedeme nekolik čísel:

Národní důchod r. 1951 stoupne o 193 procenta oproti r. 1939, t. j. z 132 miliard na 255 miliard dinarů. Národní důchod na jednoho obyvatele vzroste z 8,464 dinarů na 15,625 dinarů. Hodnota průmyslové výroby stoupne téměř pětkrát, z 25,5 miliardy dinarů na 126 miliard dinarů. Hodnota zemědělské výroby se zvýší o 151 procent, t. j. ^{na} 63,8 miliardy na 98,7 miliardy dinarů. Zatím co r. 1938 ve staré Jugoslavii činily nové kapitálové investice 13,5 miliardy dinarů, budou činit r. 1951 69,6 miliardy dinarů, a celková suma kapitálových investic v době prvního pětiletého plánu ^{bude} činí 270,3 miliardy dinarů. Výroba elektřiny stoupne z 71 kw na 272 kw ^{na} jednoho obyvatele r. 1951 a ještě více vzroste r. 1952, jelikož pak bude dokončena stavba některých větších elektráren, plánovaných z první pětiletkou.

Již tyto číselnice ukazují celý rozsah prací podle pětiletého plánu. Fakticky pětiletý plán přetvoří zemi a vytvoří pevný základ pro naši socialistickou výstavbu. Budou vytvořeny nutné materiální předpoklady k definitivní likvidaci zbytků kapitalismu v naší zemi. Zároveň podstatně se zvýší životní úroveň pracujících mas.

Je jasné, že příprava k uskutečnění pětiletého plánu si vyžádala předběžné reorganizace celého našeho státního aparátu v oblasti hospodářského řízení. Avšak přes obtíže a četné chyby lze nyní koncem třetího čtvrtletí prvního roku pětiletky říci, že plán je plněn s úspěchem. Nejlepší ilustrací pracovního nadšení mas je skutečnost, že hodnota

nynější průmyslové výroby činí 167 procent výroby předválečné.

Je samozřejmé, že industrialisace učinila aktuální také otázku dalšího rozvoje našeho zemědělství. ^{vysvětluje, aby byla} ~~Prax~~ ^{ena} industrialisací ~~je třeba~~ ^{podstatně} zvýšit zemědělskou produkci. Na základě nynější zastalé malevlastnické struktury našeho zemědělství ^{budeme} nemůžeme dosáhnout výsledků, kterých v budoucnosti ^{ovak} ~~potřebujeme~~ ^{ky da'ra'ne} vystavujeme se nebezpečí, že se ocitneme ve stavu chronické krise, pokud jde o zemědělskou produkci, jestliže její rozvoj bude delší dobu pokulhávat za vývojem industrialisace. Proto bylo nutno zabývat se ^s ~~současně~~ industrialisací také otázkou přestavby našeho zemědělství.

Hlavním organizačním prostředkem při přestavbě našeho zemědělství je družstevnictví. Již nyní zemědělské družstevnictví v té či oné formě zahrnuje tři čtvrtiny všech rolnických hospodářství Jugoslaviie. Toto družstevnictví je hlavně družstevnictvím ^{konsumní} ~~potravinařským~~ a prodejním. Státní ^{se snaží} ~~politika~~ usiluje poskytnout co největší pomoc, aby se družstevnictví rozvinulo ve vyšší formy a aby ^u ~~postupně~~ v jeho rámci se rozvíjely i jiné ^{typy} ~~typy~~ družstevnictví, zejména různé formy zpracovávajícího a výrobního zemědělského družstevnictví. Stát se snaží, aby organizačně byl vytvořen na venkově jednotný typ družstev, které budou mít na ^{konsumní a obchodní} ~~příklad~~ svá ~~prodejní~~ oddělení, úvěrové oddělení se spořitelnou, svoje dílny, jakož i ^u ~~nevelké~~ podniky k ^z ~~přepřerování~~ zemědělských produktů, svůj park traktorů a strojů, a podle možnosti i potřeby nevelkou místní elektrárnu atd. Zkrátka, nynější zemědělské družstevnictví se ^{musí} ~~má~~ stát silnou hospodářskou jednotkou, která rel-

níkům v praxi ukáže přednosti plánovité zemědělské velkovýroby. Takové družstevnictví dostane nutné specialisty. Je nesporné, že rozvoj takového zemědělského družstevnictví bude důležitým výchovným prostředkem na venkově.

Proto stát rozšiřuje síť strojně-traktorových stanic a velmi pečuje o rozvoj státního zemědělského sektoru. Již letošního roku a zejména r. 1949 budou státní statky v některých zemědělských odvětvích a to uspokojit značnou část spotřeby měst i venkova a v některých odvětvích téměř celou potřebu. V poslední době stát velmi pečuje také o rozvoj ^{vekovských} zemědělských hospodářství, která ^{jsou zapojena na} patří továrnám nebo institucím^e a mají uspokojit jejich potřeby. To všechno je důležitým prostředkem přebudování našeho zemědělství.

X X
X

Konečně velká vítězství na poli hospodářské výstavby hlavně v uskutečňování pětiletého plánu ještě více zesílila vliv komunistické strany a ^{Lidové} Národní fronty. Lidová fronta měla v boji za hospodářskou přestavbu země, v přípravě a uskutečňování pětiletého plánu neobyčejně důležitou úlohu.

"Lidová fronta - praví soudr. Tito - podnítila při obnově naší země nesmírný pracovní tvůrčí rozmach našich národů, nadšení naší mládeže, sebeobětavost našeho dělnictva, rolnictva a lidové inteligence. Jedině zásluhou Lidové fronty mohl být v nevídaně ~~krátké~~ krátké lhůtě obnovena naše doprava, obnoveny rozbořené mosty, železnice, říční a námořní doprava.

134

Veliká zásluha Lidové fronty spočívá v tom, že naše rozbité vesnice a města byly z velká části obnoveny. Zásluha Lidové fronty, a především pracovníků fronty, a to ^{zásluha} nemalá, je v tom, že naše ^{zářady} závody byly tak rychle obnoveny a tak rychle uvedeny do chodu.

Lidová fronta se velmi zasloužila o úspěšné vyřešení různých sociálních, kulturních a osvětových otázek v Nové Jugoslavii. Vláda, a to jak svazová, tak i republikánské, nemohla by vyřešit všechny tyto problémy bez silné, masové lidové organizace, jakou je naše Lidová fronta. /Tito: Referát na II. sjezdu Lidové fronty Jugoslaviie./

Proto nabývá Lidová fronta u nás stále většího významu. Právě proto se Komunistická strana Jugoslaviie ustavičně bojuje o to, aby rostla aktivita Lidové fronty, která má nyní kolem 7 milionů členů a své organizace v každé vesnici. Zejména nyní, kdy je uskutečňován pětiletý plán, má Lidová fronta mimořádně důležitou úlohu v mobilisaci pracujících mas.

Je jasné, že všechny tyto ^{divaradku} úspěchy ještě více zesílily vnitřní jednotu Lidové fronty. Lidová fronta se stala jednotnou masovou politickou organizací pracujícího lidu v boji za obnovu a socialistickou výstavbu země, zesílila tak, že žádné útoky imperialistických agentů nemohly rozbít tuto jednotu. Není pochyby, že taková Lidová fronta ^{je} jedním z největších vítězství Komunistické strany Jugoslaviie a všeho pracujícího lidu naší země.

"Jelikož Lidová fronta nejlépe představuje nejenom politickou jednotu našich národů, nýbrž i bratrství

138

a jednotu ve smyslu národnostním - pravil soudr. Tito - nemohou Lidovou frontu nahradit žádné občanské politické strany. Proto se Lidová fronta stává trvalou všelidovou politickou organizací, proto ji nelze ničím nahraditi a proto se liší od všech dosavadních politických stran a bloků těchto stran." /Tito: Referát na II. sjezdu Lidové fronty Jugoslavií./

Je pochopitelné, že boj proti zbytkům rozdrčené protidemokratické reakce a kapitalistickým živlům nabyt naprosto jiné formy. Nemá již formy starého boje mezi stranami. Ohnisko třídního boje ^{se} přeneseno ^{do} na pole našeho hospodářství a všeobecné státní výstavby. Na poli hospodářském se projevuje činnost nepřítele hlavně snahou zabrzdit uskutečňování pětiletého plánu a všech opatření, ^{činných} přijímaných vládou. Činnost nepřítele se projevuje také akcemi šmelinářů, sabetérů a škůdců nebo dokonce propagandou ^{ce} různých škodlivých "teorií" v souvislosti s výstavbou země atd. Třídní boj se projevuje také reakční, protilidovou aktivitou jedné části duchovenstva a šmelinářských živlů na venkově.

Nepřítelé navazují také spojení se zpravodajskými a škůdcovskými agenty cizích imperialistů. Vnitřní vzájemný poměr politických sil v každé zemi se nyní nevyhnutelně stává nerozlučnou součástí vzájemného poměru sil na poli mezinárodní Imperialistická expanse amerických monopolistických kruhů ^{opět} se nyní ^{opět} o takevou hospodářskou převahu nad jinými kapitalistickými zeměmi, jaké nebylo v dějinách kapitalismu. Z toho v nynější době vyplývá tendence, zejména u amerických monopolistů, měnit národní buržoasii jednotlivých kapitalistických zemí ve svůj hospodářský i politický nástroj, v nástroj zotročení

těchto zemí, jich přeměny v polozávislé, ba dokonce polokolo-
niální země. Americká imperialistická expanse usiluje o kolo-
nisaci civilisovaného světa, o "afrikanisaci" Evropy nebo
alespoň o to, aby z ní učinila něco na způsob Jižní Ameriky
v zájmu amerických monopolistů. Kapitalistická reakce společně
se svými pravicovými "socialistickými" lokaji ^v jednotlivých ka-
pitalistických zemích je ve skutečnosti nástrojem této expanse,
namířené proti nezávislosti vlastních i jiných zemí. Tendence
k vměšování se velkými imperialisty do vnitřních věcí jiných
států je nyní silnější a otevřenější než kdykoliv před tím.

Obdobně se pokoušely a pokoušejí i nyní postupo-
vat některé cizí imperialistické kruhy, při čemž se opírají
o zbytky proradné reakce, ^{rozdržené} rozbité národy Jugoslavie, oné reakce,
která ^{je} izolována od lidových mas a všech skutečně demokratických
živlů v naší zemi, spolupracující ^{oh} s komunistickou stranou v
Lidové frontě na velikém díle socialistické výstavby naší země.
Činnost nepřátel lidové moci, řízená z ciziny v zájmu cizích
imperialistů, nemá nyní ani stranické ani politické ^{tvárnosti} povahy.

Boj proti reakci v podstatě nabývá formy boje za zajištění
míru a národní nezávislosti naší země. Národy Jugoslavie
milují svou svobodu a nezávislost, jsou ^{svobodou to myslím} oddáni tradicím svo-
body a proto se nechtějí stát raby nynějších amerických "kon-
quistadorů". Právě proto nelze připustit, aby agenti imperia-
listické reakce podkopávali u nás sílu a jednotu našich národů.

Takové jsou výsledky velikého a slavného boje,
kterým národy Jugoslavie, sjednocené v Lidovou frontu v čele
s Komunistickou stranou, vedly v průběhu národně-osvobozené
války. Nyní kladou pevný základ své šťastné budoucnosti
a uskutečňují dílo, za které položily své životy statisíce
bojovníků národně-osvobozené armády.